

Mathura

VALIK

*Alljärgnev on valik mu luuletustest,
eesmärgiga pakkuda teatud ülevaadet kogu seniavaldatud loomingust.
Luuletuste juurde on märgitud, millisest raamatust ta pärineb
ning teatud puhkudel on välja toodud
ka luuletuse sündimisega seotud üksikasju.
Valik ei ole mõeldud asendada raamatuid, mis on tervikteosed
või esindama mu loomingu absoluutset paremikku.*

suvi 2009

LETARGIA

See on kui mäng,

mida mängime:

mina olen tahtja

ja sina see, keda tahetakse.

Me jagame teineteist

kuni oleme elus,

ja elavad oleme

kui kevad,

kui käänuline mägijõgi.

Ühe pilguga

hirmust

su haprais kristallistunud silmades

saab hellus ja värelev mõttearm.

Ühe pilguga

hirmust

su silmis suurem saab hirm.

Saab elust sädelev pisar

ja sama sisutult,

unustades surma

saab minustki

üks sisutu inimene.

SUVEDE AEG IV

mu pilk haaras tüdrukut tumedal ratsul
ta tuli ja kummardus üle mu elu
ma vaatsin ta palet ja ilusat keha
ma olin kui rändur ja tema kui eha

mu südame kasvanud kirevad õied
ma lõikasin armuks ja kinkisin talle
mu mõtted ma sidusin ümber ta käte
sai temast mu soovi ja päevade läte

sai vastuseks jah ja ainsamaks keeluks
jäi hetk, mida möödunust kätte ei saa
kuid keelutust elustki kasvades üles
ma väsisin lebamast elevas süles

sina pole N Kinski või Michelle Pfeiffer
nüüd tulen ma tagasi su juurde siiski
kuid lahkudes elust, mis elatud tulle,
ma suudaksin keerata selja ka sulle

Tegu on luuletusega, mida ma pole varem avaldanud. Kirjutatud samuti aastal 1996, kajastab see tollast rahutut perioodi uskumise ja dekantluse vahel, mõjutatud muuhulgas Terence Trent D'Arby plaadist "Symphony or Damn". On huvipakkuv, et D'Arby, kes inspireeris selle luuletuse, mille ma hiljem aastateks hülgasin, hülgas ise mõni aasta hiljem oma varasema loomingu ja identiteedi. Luuletus kuulus käsikogusse "Tumesinine", mida Kalju Kruusa on maininud raamatu "Kohalolu" arvustuses ajalehes "Sirp".

AEDNIK

Sina oled aednik

ja iga vili mu aias.

Miks nimetangi end, kui

ma ei ole ei vihm ega päike,

ei muld ega seeme?

Sellegipoolest: on tulnud külalised

ning ma tutvustan neile taimlat,

öeldes: "Oh kallid, vaadake, minu aed!"

Ma ju tean, et kõik, mis mul on,

on see, mida sina annad.

Tean, et kui

kastan su õit,

ei närsti see iial. Kui

oma palvehelmed kasvatan sinu mulda,

pole mul vaja väetada puid,

mis kasvavad sealt.

Kui sinu nime kirjutan

kaldasse liiva,

ei uhta seda kustunuks.

See on ajaliselt vanim luuletus selles valikus, kirjutatud 1994. aasta hakul, kui puutusin esimesi kordi lähemalt kokku nii Krishna usundi kui india kultuuriga üldisemalt. Luuletus ilmseks mõjutaks on olnud Rabindranath Thakur. Leidub kogus "Poesia valgel taustal", kus kannab pealkirja "Malakara", s.t. bengali keeles "aednik", sõna-sõnalt "vaniku valmistaja".

MEELEOLU

Kadambade vari on hägune, kõhn,
kui kaardumas kividel, veel
ja veepealseil astmeil.

Igal hetkel on maitse,
on valgusel lõhn.
Sa hingad vaid sisse,
sisse esmasel katsel.

Tead, et miskit on peidus,
peidus nähtava taga,
mis sind osati puudutab
ja ehk kunagi valdab.

Ja vesi on külm, ja vesi on jäine -
kuid see ei loe ju vist, ega?
Ahmid vaikust, tajumust või pigemgi meeleolu.
Oled leidnud päeva armastuse kaldal.

Kuigi see luuletus on kirjutatud 2000. aasta sügisel, ei valinud ma teda aasta hiljem ilmunud esikkogusse "Poesia valgel taustal". Luuletus leidub see-eest Erakkonna CD-l, mis ilmus mitu aastat hiljem. Luuletus on kirjutatud Põhja-Indias Prem-sarovara (sõna-sõnalt "armastuse järve" ääres). Kadamba teatud Indias sagedane puu. Fraas "igal hetkel on maitse" korjati 2005. a. Wrocławis toimunud eesti kultuuripäevadel üles omalaadse tunnuslausena.

*

Kevadised piisad langevad
ja õhtuks muutuvad langemises
lumeks me pehmetel
ja pühapäevastel pihkudel.

Võid vahel olla üksinda
koos kogu maailmaga.
Võid vahel nukrutseda
olemata kurb;

nagu raamatupoes loed raamatute
selgasid või plaadipoes plaate
või lennujaamas sihtpunkte ja kõik
nad tunduvad oma nimedes ahvatlevad, põnevad,
ning sa veeretad taskus münte ja mõtled kuidas...

Kuid ühel hetkel siis
sa ei tahagi neid enam
avada, kuulata, tundma õppida,
ehkki nad säilitavad oma saladuslikkuse.

Sa ei pea enam kuhugi minema,
et päralt jõuda,
samas tead päralt jõudes, et poleks saanud edeneda
võimaluseta liikuda.

Sa tunned ja tajud kõike liiga hästi, et
sellega ühendust võtta või midagi

öelda.

See oli esimene luuletus, mille ma kirjutasin pärast pikemat pausi, mille kestel ma polnud sugugi kindel, kas ma üldse elus enam luulet kirjutan. Ühel hetkel sündis siis eneseväljendusena see tekst. Paljuski just selle luuletuse (ja kogemuse) ümber kasvas hiljem kogu "Sõstramesi", "Sõstramesi" oli aga tõuge edasisele loometegevusele ja osalusele kirjanduselus. Selle luuletuse isiklikku tähtsust on mul seega võimatu üle hinnata.

*

Lõhnavad
kadaroikad
rooräästa varjus,
aed on täis linde
ja kastanid õites;
suur hele valgus
koondub vahel
nende võras,
kui vaatan maa pealt madalalt
ma üles,
üles...

Ma olen õhtuks
jälle tumetaeva karjus;
ootan uut
ja selginevat päeva.
Veel enne kui ma uinun,
tuhkjatesse pilvedesse
lahvatades ilmub päike.

Igaüks jääb hetkeks alasti
just iseenda ette.

Kuigi see luuletus loob kujundi inimesest, kes õhtul enne magama minekut lahti riietub ja jääb ootamatult põhjamaa hillisõhtuse suvepäikese kätte, mis ta ihu valgustab, pole see mõistagi luuletus mitte alastisusest, vaid see tundest, kuidas jäädakse silmitsi iseendaga, valedeta, sellisena nagu oleme. Taasavastasin selle selgemalt mitu aastat hiljem, Täiskuu luulefestivali käigus, pärast mida on sest saanud üks mu lemmikluuletusi enda kirjutatud tekstidest. Tegu on ka ühe enim tõlgitud luuletusega mu loomingus. Sisaldub kogus "Sõstramesi". Kirjutatud Hiiumaal, Isabella külas.

LOOPEALNE

Jämeda kruusaga külatee on jäätunud ja libe.
Paar vana sõidukit voorivad mööda seda
edasi-tagasi, oma igapäevases
või ehk ühepäevases
rutiinis.

Pimedate päevadega kaovad värvid
ja suvine naeratus muutub kaugeks.
Must ja pruun - süsimust ja pruun
ning hallikas valge on kõik,
mis jääb ja jäätub.

Kui siis ühel päeval saabub päike,
mida oleme nii kaua oodanud,
on see ometigi liiga järsk ja ootamatu
ning silmad muutuvad valusaiks.
Me ootame oma elus midagi nii väga,
ent kui see saabub, ei ole me ometigi valmis -
sest see, mida vajasime ja otsisime,
oli vaid spontaansus, vastuvõtt.

Nii me täheldamegi, et me ei muutu
väga palju, rohkem unustame. Paaris värvis,
lumeriismete all, kivid kogutud
madalaks valliks, seisab vana üksik
eksinud õunapuu
nagu malbe mälestus ning eemal,

laht roostumas kuivendatud luhast, laulab
lai loopealne pikka üksikute sõnadega laulu.
Hing ihkab avarust ja süda otsib soojust.
Jäätuvus õhus puistab päike korraks välja
pudemeis kiired. Süda otsib südant.

“Loopealne” sündis kirjutades kogu “Kaks tuulehoogu”, mis oli algselt mõeldud talveraamatuna. Kuna loopealse kujund aga “Kahes tuulehoos” juba kordus, jäi “Loopealne” sealt välja ning leidis hiljem koha järgmises kogus, mille nimeks sai “Kohalolu”. Tegu on ühe talvepäeva vahetu kirjeldusega jalutuskäigust Penijõe ja Allika puisniidu vahel.

AVANEMINE

Kui punane päike on loojunud pelgupaika
rabajärve tumedas vees ja pimedus
täidab oma laiast peost
tühjusega
kõik metsad, õued ja aiad, siis

ei jäägi midagi muud kui kirjutada
üks laul, mis põleks kui kuiv kuusehalg
jahtunud ahju klaasukse taga,
praksudes kinnitust igale salajasele
tavalisele igatsusele, hõõguks kui

hooletusse jäetud süda mustal maal
kuni saabub südatalv ja murrab meelega
uude ootamise ja kasvamise
aastaringi. Paljajalu jooksed kodutalu hallilt ükselt

üle õnnistava lume, läbi külma tähistaeva,
paljapäi ja paljakäsi; ei jäägi muud kui
laulda üks laul ilmakaare sätendaval
häälepaelal:

armastus on püha, armastus on jumalik,
armastus on armastus.

Hämaruses hajuvad varjud, koondub kallistus.
Hämaruses hajuvad varjud ja varsti ei näe enam
oma kättki. Küllap tunned siis end.

PÜHAPÄEV

Selles linnas pole õhku.

Majade, garaažide, bensiinjaamade
ja parklate vahele voogab heitmejoana
närvigaas.

Me oleme valinud vangide kambri.

Me siiski püüame kasvada
ilusateks õiteks, ilusateks puudeks -
kirevateks õiteks, rohelisteks puudeks,
õunapuudeks ja kirsipuudeks,
vaarikavarteks,
muulikamarjadeks,

ent selles linnas pole õhku.

On vaid kumavad kuulutused,
see lõputu punane
külma sätendav sära, kallid kõrged peegeltornid
ja kõledad kojad.
Kõigi võimaluste poed on kogu aeg lahti,
et unustaksime oma ülejäänud võimalused,
oma meeldivamad mälestused,
et unustaksime, et me juured ei suuda end suruda läbi
bituumenmusta asfaldi ja pitsitava betoonpaneeli
ning kärbuvad iga päevaga,
iga öeldud ja ütlemata sõnaga, mis polegi enam meie,
vaid ajalehtede, televisiooni ja planguplakatite sõnad.
Et unustaksime, et me nahk ei tunne enam tuult,
me silmad ei näe enam Linnutee valgust,
me kõrvad ei kuule enam üksteise südame tukseid
ja elust sellisena nagu seda tunti
saab üha enam vaid ununev eepos
või ammugi aegunud rumal rahvalik laul.

Vaid hetkeks ühel pimedal peatunud pealelõunal
õrn hellitav helves langeb kergelt ja sundimatult

kargest kiirgavast pilvest
ja puudutab inimeste põski, niisutab nende huuli.
Siis jäädakse seisma
ja tõstetakse pilk
ning silmad justkui tunneksid ära
üha kaugeneva kuma seletamatust ja sõnastamatust
maailmast kui omaenese unustatud särava palge.

Homme unustatakse jälle,
et selles linnas pole õhku.
Siis pole meid enam siin,
et tuletada seda kellelegi meelde.

“Kaks tuulehoogu” sisaldas mitu luuletust, mis olid pühendatud “Erakkonna” eri liikmetele. Osalt oli see katse luua teatud kirjanduslikku sidestust erakkondlaste vahel, teisalt oli see luuletamine, mis valis lähtepunktiks kellegi teise loominguga ja sealt ammutatud inspiratsiooni. Käesolev luuletus, “Pühapäev”, on pühendatud Kristiina Ehinile. Nimi “Pühapäev” on siinjuures mõistagi kahetähenduslik, nii soome keelde tõlkides tegi tõlk mu meelest ainuõige valiku, tõlkides pealkirja mitte kui “Sunnuntai”, vaid kui “Pyhä päivä”.

TAASSÜTTIMISE LAUL

Su jalad on juured,
seal all voolab laava.
Talveöös,
kus ainult lumi on teeks

sütita end,
me oleme veel
selles paigas,
kus endiselt kohtuda saavad

hingerahu ja kirg -
nagu tulised maalid,
mil rahulik leek.

Me läidame küünlad valgele mäele.
Kõik tunneb ja hingab,
mil säde on sees...

Kas tunned, et tuul
magab magusalt
vahtrapuu okstes?
Me oleme ise,
päris nimetud, puhtad.

Pärineb kogust "Kaks tuulehoogu". Luuletuse on hiljem viisistanud ansambel "Kirtana Rasa". See luuletus põhineb mälestusel uusaas-
taöö kojuminekust vanatädi juurest Jõekülalt vanaema koju Lihulas, keskendudes ümber idee, kuidas talve kargus ja puhtus kujuneb
mitte looduse surmaks, vaid inimese omamoodi uuestisünniks või taassüttimiseks.

MISSIOON

Pikaldases päikeseloojangus Säksijärvi rohked rõõmsalt kudrutavad lainekesed mängivad mu mõtetega. Nad kutsuvad endaga, kuigi tean, et see on juba teine novembri nädal ja olen külmetanud liigsest pingest. Nagu igal õhtul on tänagi igas ilmakaares erinevad värvid - olen siis nendega kääksuval purdel imekspandavalt puutumatus säilitanud vee kohal. Kui helistaksin sulle siit kaugete Alpide vahele, lihtsalt et jagada seda vallatud rahu, ma ütleksin tere

ja et ma olen ammu tahtnud öelda, et mu usk on neis videvikes ja ses madalas taevas, mis üha madaldub teekonnal kaugemale põhja poole ning mis üha pikendab varje, siis kui sügispäike ilmub välja ühel justkui juhuslikult äraeksinud täiuslikul nädalavahetusel; mu usk on ses, et olen sind ära tundnud siis, kui tunnen ära su naeru; naeru, mis millekski ei kohusta ega kõnele samamoodi nagu sõnad; mu usk on, et ma pole usklik ega vähemgi ateist. Jumal

on sügavam kui pöörduvad pühakud ja petetud pühendunud, kõrguvad katedraalikuplid või klammerduv kaanon ning samas pimedus on põhjalikum kui mälu puudumine paradiisist või soovimatus leida oma elule mõte. Ma ei tunne seda kriiskavat jutlustajat: "Olge päästetud!" Olge paremad kui teised, olge midagi muud kui te oskate olla. Aga laps joonistab paberile õuna ja ütleb, et see on õun ning see ongi reaalsus ta mahedas päevas. Jumal lõi usu ja inimene tegi

lunastusest isikliku mõjuvõimu. Ma tahan sulle rääkida hoopis hooaja viimastest lindudest, keda ma ei tunne, ent kes lendavad läbi mu tõstet silmade eest. Tahan rääkida sellest metsast, kuhu ma sattusin, soojast samblasest kivist, millel istuda, hingata ja ehk mõelda loobumusest kui rajast jätta religioon, mis motiveerib hirmuga, ning põletada ka see ajaleht kultuuriga, mis hingab sisse raha ja välja poliitikat, olgu ookrivärvi kangas ümber ihu või hoopis tumesinine T-särk kirjaga "Nurmijärvi".

Hommikuks tekib ümmarguse järve äärele ühtlase ringina õhkõhuke jää. See järv, see haugilomp, on savihall, teine ta kõrval

piprakollane nagu päikese uni. Märjad pehmed pärlid langevad nagu kristallselged noodid taeva klaverilt ja neis ongi vastus. Sa oled kontideni üllatunud mu häälest ja selles ongi vastus. Sa tead, et ma olen õnnelik ja see ongi lahendus. Õnnelik nagu sinagi, sest sa sündisid kord ja selline sa olid oma katkematus kohalolus. Me mõlema naerud segunevad.

See oli esimene luuletus, mille kirjutasin pärast "Kahele tuulehoole" järgnenud pausi, luuletus, millest algas raamatu "Kohalolu" süünd. Kirjutasin selle külaskäigul Soome; see oli ehk teravaimalt hetk, mil pettusin kõikvõimalikes religioossetes institutsioonides ja asusin otsima reglementeerimata tunnetuslikkust elu lihtsuses. Minu enda jaoks jäi see luuletus "Kohalolu" üheks võtmetekstiks, teatud versta-postiks kirjutamisest arvestamata oma seniseid kirjutamise tavasid ja struktuuri.

KIRJUTADA LUMEST

Kirjutada lumest. Kirjutada pikki lehekülgi valgetest väljadest lagedal

Läänemaal, mere lähedal, külade vahel - Alaküla, Jõe
küla, Kirikuküla, Matsalus, rändlindudeta, nende lauluta, nende
tiibade kahinata, hõredas hommikus või külmas päevas,
sammudes üle Lihula raba või seistes selle ääres,

või siis eimidagiütlevates hangedes heinamaade sees,
või Ristna rajusel rannal, või Hiiumaa puutumata
metsades ning hiites, mis lõhuvad labastust ja lamestust, või Luidja liival,

kirjutada lumest, ometigi istuda
kuhjunud kurnavate kohustuste keskel ja kaotada aega.
Pealinn tervitab meid kõiki ja kuulutab meid kutsuiks
praktilisuse, pragmaatilisuse, kahtlematu kaasaegsuse
katarsisesse. Me oleme ikkagi Euroopa. Sul on
tuhandeid võimalusi mõnel moel kuhugi kuuluda ja

hoida midagi alal. Aga ma olen vaadanud seda elu minemas
mööda, olen vaadanud nende päevade silmadesse, mis sügist
talveks lühendavad ja näinud inimeste silmades liiga palju päevi, mis
kahanevad voodisse jõudmiseks, ühele poole saamiseks, väljatulemiseks -
kitsenevate võimalustega palk kätte ja lapsed aedikust koju;
olen näinud oma hinge järele igatsevaid olendeid
elamas nagu nad kunagi ei sureks
ja lõpuks ikkagi suremas nagu nad poleks kunagi elanud,

ning mõelnud kõigile kõige muu tõttu kirjutamata jäänud
luuletustele. Kas tõesti mitte kirjutada lumest? Ja kirjutada jääst?
Kirjutada neist tundidest koidiku ja hämariku vahel,
mil laps mu südames kihutas künkast alla üheskoos
südamesse võetud lapsega, lükkas teda libisema
puhtaks pühitud jääribal pargi serval, väikeses kohas
keset kohase keskmata linna, just nii nagu see kõik oleks
üks suur ja päris möll.

“Missiooniga” samas võtmes luuletus, mida mõned on kiitnud kui “Kohalolu” parimat.

KOHALOLU

Ma polnud seda planeerinud.
Orus kohtuvad teed,
keerdukes läbi lihtsa linna, lumiste tippude vahel.
Talv läheneb põhja suunast.

Tänane päikesevalgus näitab end hajusa uduna,
see muutub nii eredaks, et katab kõik,
kustutab mäed piirjoonteks, mis eristuvad
alles pisut pikema vaatamise järel ning
mis võiksid ka siis olla sama hästi hoopiski madalad pilved;
see sulatab Lago Maggiore ja vastaskaldad ja
taeva üheks taustaks, laiaks siidikangaks.
Ma lähen ujuma, kuigi noor itaallanna
lapsega naeratab ja naerab, ohoo.

Punane laev seisab sadamas, kajakad
redutavad paadisilla pidemeil ja silt ütleb võõras
keeles: "Loata kalastamine keelatud." Pardid ja
vesipapid uitavad kalda kandis, mäed terendavad
justkui unarusse suikuv ulm.

Ma polnud seda planeerinud -
seda reisi, seda elu. Seda päeva, mil saan
taas olla koos sinuga, keda
kohtasin nii vara, ühel sarnasel pealelõunal
põhjamaisel vanalinna tänaval. Ma ei teinud seda,

sest kõik on mööduv - see päev, see valgus,
see aastaaeg - ning keegi ei jõua kunagi kokku lugeda
kõiki tunde, keegi ei suuda kokku liita
ja lahutada kõik valusid ja rõõme, et leida neist mingit
tahutud tõde. Ja keegi ei vajagi seda.

Õhtul süttivad mäejärsakuil kirikud

nagu valged jõuluküünlad; külad ja linnad
on lampide võrgustik.

Mitmed elud ootavad aeglast päeva.

Esimene osa pikemast luuletusest, mis kirjeldab rändu Zürichist Veneetsiasse. Käesolev, esimene osa, on kirjutatud Locarnos, minekul ja tulekul. Eriti meeldib mulle luuletuse viimane rida.

KAUNITAR VEE PEAL

Seal, kus kitsad tänavad kitsenevad,
majaseinad lähenevad mitu sammu, seal on
paisat viimseni kõik aknad valla.

Tere tulemast meie jahedasse trattoriasse,
sushi-majja, india, hiina, korea, liibanoni restaurangi!
Särama löödud pokaalid seisavad ootusrikkalt –
ootusrikkalt nagu patsaanpoisid, kes ei kasva kunagi
päriselt suureks. Valged taldrikud
vihjavad oma klantsi tühjusega millelegi
väga erilisele, mis neil võiks lasuda –
ja ainult küünlad on veel täispildist puudu.

Ent lõpeks on ju endiselt suvi.

Turistide hordid voorivad mööda kiitsakaist majadest,
neist, mis purpursed-pruunid, kollased ja valged,
mööda muuseumitest ning mänguplatsidest,
kohvikuist ning kuningasaare pärleist ja kroonist;
turistide hordid voorivad kuulates ja rääkides
ja vahel öeldeski midagi. Kell lööb veerand, pool...
Kell lööb neli... Aga väljaku veerel
magab beebi rahulikult heleroosas vankris,
äsjaabiellunud musitavad maialt,
lapsed limpsivad jäätist ja
japsid pildistavad palju. Kõneldakse
umbes tosinas keeles, igaüks
kandmas oma helis, oma pinguldamata hääles –
kõiges, mida ta ütleb –
peenemat teavet ja tunnet kogu oma kodust
või päritolupaigast.
Mees nokamütsiga seletab juhuslikule kaasmaalasele,
et see kant siin on täpselt nagu Maine.
Ma ei tea.

Kell lööb ning

kuulus pühak hukkab vaskevalatult draakonit;
hetkeks paistab, et sealtalgav hämar külgtänav hingab
tõesti välja sügavat rahu ja silmisulandavat siredest.
Hetkeks on kõik pronksist kraanid salajased lätted
ja mingite luuleliste võimalikkuste tõttu
näivad veeteed märksa müstilisemad kui need,
mis liivast-mullast.

Ent teavad kõik – kaubatänav, mis harva vabaneb
suminast ja sekeldustest, on täiesti siinsamas.
Vaid mõnisada meetrit eemal on allmaaraudtee värav,
on ülekäigutee, on asfalttänav, neli sõidurada
ja jalgratturite perv; vaid mõnikümmend möödujat
on eemal päris linn – see linn, kus
tüdrukutest saavad aegamööda nukud ning poistest
rüüstajad ja soomustega sohimed – los bandidos
de los grandes sueños, de los esperanzas del amor –
hallid humalavett haukavad hulgused-hullud.

Kõik kaasajastub, kiireneb,
hüpnoteerib rohkem, üha ja üha,
paljuneb, puruneb, paraneb, pulstus, nartsneb,
taandub tühikäigu torinaks. Tõesti hind on uus
ja pudel helkivam, aga silt on ikka sama mis enne.

Üllatus? Maa-aluses käigus võngutab vanem mees
oma kitarriga keeli, mängimata mingeid meloodiaid.

Viskan talle mõned öörid ning ta olek ütleb
aitäh ja vahet pole.

Ma mängin, kuna ma mängin.

Päike on ju päevalill;

mustatiivulised kajakad kisendavad kalda ääres
ja jahid tiksuvad ikka fjordi mööda üles ja alla,
üles ja alla...

Laev liugleb elegantselt üle vaha vee,
kandes minutagi mõnd südant minema
sest soolasest Stockholmist.

Kas poleks siis rumal mõelda,
et kui jääksin kauemaks, kui ootaksin muutust,
siis oleks vahetus vastastikku suurem,
siis õpiksin seda paika paremini tundma,
mõistaksin palju rohkem seda vett siin,
neid maju ja sildu ja kive ja põõsaid,
siis kõneleksid nad mulle enam?

Kui see päev on saanud ümber,
puhastavad kaks kutti nagu tavaliselt
Kulturhuseti-taguse porskkaevu
sinna pillutud purkidest ja muud sorti prahist.
Keegi ei mäleta siis enam, et minagi korraks
istusin maha ning vahtisin oma vallatut varju
rõõmsal rohekal veel –
mitte keegi, mitte keegi peale minu.

Filipiinidele sõiduks pidin sõitma Stockholmi viisat tegema ning see luuletus on kirjutatud sellel ühepäevasel reisel. Olin varem elanud Rootsis ja püüdsin nüüd kõrvutada neid kahte kogemust - pikaajalist elamist ja ühepäevast reisi samasse kohta, mõtiskledes ühtlasi, kas paigad unustavad meid või peavad meid meeles. Avaldamata.

PALVELAUL

Puhu mul selgust, hea hommikutuul,
vala mul valgust suur punane kuu.
Tule mu juurde, kuum keskpäeva päike.
Elu, torma must läbi nagu õrnus ja äike.

Pühi mind puhtaks, hea õhtune iil,
hoia mind terve, soe hellusekiir.
Tule, pean meeles su kollase läike.
Elu, torma must läbi nagu õrnus ja äike.

Võta mind endasse, vabastav maru,
lõhu kõik tõkked ja anna mul aru.
Tule, ja koos teeme mõõtmatud käike.
Elu, torma must läbi nagu õrnus ja äike.

Kanna mind kokku aoaja puhang,
merelt ja metsast ja aasalt ja luhalt.
Tule ja vaata, et ma olen nii väike.
Elu, torma must läbi nagu õrnus ja äike.

See on luuletus, mis viimase hetkeni pidanuks "Kohalolu" raamatust välja jääma, kuna oli selle ainuke riimluuletus. Praeguseks on loo viisistanud vähemalt kolm heliloojat, millest parim on ehk ansambli "Dont" versioon.

NOSTALGIA

emamaa
mu katkine küna
ma otsin küll valgust
kuid leian vaid sind
kivised väljad
ja punane muda
pärnapuusalu
kui piima täis rind
lõhnab ja õitseb
hoiab mind süles
see hetk
on see hetk
mu mesilaslaps
sa lõhnad ja kosud
saad allikaks kord sa
mööda söestuvaid teid
kohtad pimedust
oma kaugemas kohas
mu kallis
sa pole seal
minu verine märter
sa oled muud
kui valge küünlaleek
küll

aga igatsus
sinus
öeldakse sulle
polnud kunagi
päris
ja seda mis mõtled
teame me kõik
kuid seda ei tunne
meist kunagi keegi

tõesti

me oleme

ajastu märgid

me oleme kõik

aeg

on kõik

ja meil pole

aega

nii

me usume

uskmatust

rohkem

kui ennast

Kirjutatud vastukajana Andrei Tarkovski samanimelisele filmile, sai sest üks luulekogu "Inimene on rohi" keskseid tekste. Mulle on räägitud, et Viljandi Kultuurikolledzis olevat selle luuletuse peale koguni lavastatud tants.

KAOTATUD RIIK

Pärast ajalugu saabub siiski ajalugu:

monumendid ei valeta eales

see külm

valge rist valendavas taevas

ei kinnita muud

kui et me pole kunagi olnud

eneste omad

me pole kunagi uskunud

vabadusse mida

kinnitama ei peagi

sümbolid ja saaga

sõda või sõna

olnuks me hümn

jõevee vulin

metsade sosin

lillede kiirustav õitseng

teadnuks me seda

teadnuks

kuis kasvavad kivid

ja kõduneb

kartjate ilu ja kiri

me müüdavus

tõendanuks vaid

ei midagi muud

kui me kuulumist

siiasamasse ilma

mis lõi mälu

ja tõi selle rasked rattad

veerema üle voore

ja vainu

nii me

külade vahel

lihtne näis kõik

peale liiskude

nähtamatuse

ja nüüdki

küsime

kes elab minevikuta

kes elab tulevikuta

kes elab olevikuta

kes üldse elab?

Pärineb kogust "Inimene on rohi" ning on mõistagi vastukaja Tallinna vabadussambale. Kogu austuse juures kodumaa riikliku sõl-
tumause eest võidelnute ees tundus mulle veider vajadusele tähistada oma vabadust üle kõige kõrguva sambaga, mis räägib tegelikult
sõjast ning millel vabadust tähistab varasemate vallutajate sümbolika. Poliitilisest kommentaarist ehk olulisemgi on aga tegelikult
küsimus sellest, mida päriselt tähendab elusus - ja vabadus.

KES TAHAB

kuuseljakul

hobukastanite kohal

langevad tähed

sõnumid kirjutatud

külma kurdude sisse

vaata, su käed

on lahti, lahti nad

maalivad elu mööduvaid

hetki, kinniselu

keerduvaid käike

mägedelt noorus

ojadelt hoogsus

sipelgalt ramm

kes tahab kanda

maailma, peab kandma

ka omaenese südant

POOLUSED

Maailma loomine

algab ööst ja päevast.

Need pole must ja valge,

on punane ja oranz,

kirg ja sisemine põlemine.

Maailma lõpp

tõuseb mägedest ja merest.

Need pole me liha ja luud,

sügise kolletus, rooside vaikus.

Üks lõpp on üks poolus,

aga peab olema ka teine lõpp.

VAATA

vaata mägedelt alla
vaata orgude hinge
tuul see tiirutab tühja
kivi kukutab ringe

piilu maapõue kõrva
kiika taevaste taha
peatselt kuivavad kõdrad
viljad küpsed on vaha

sääl siis kõdugi kõrgub
kuulad kotkaste kisa
päev see põletab ihu
öö on vihmade isa

kuskil vidugi laskub
kuu on kirgas ja valge
öö on lõunamaa rohi
manab jumala palge

kuu kirgas ja valge
öö on lõunamaa rohi
kord sealt tulevad taas kõik
keda öelda ei tohi

See on üks Guatemalas kirjutatud luulekogu "Luuletused Atitlani järvelt" sagedamini esitatud tekste, mis mõtiskleb (paljuski) maiade ajaloo, allasurutuse, kadunud kuningate ja ennustatud kalendrilõpu (või maailmalõpu) üle 2012. aastal.

KADUVIKU TUNNE

kastepeised tõlvpuu lehel

kaduvikulinnu suled

ilmakaarte helgid

valged punased

ja kollased

ja mustad

kirju kanga

igas värvis

elab ikka nende sära

aga aeg ta kudunud

naise silmis

on peagi kustunud

miski tähendas miskit

me lähemegi ära

KESKPÄEV ATITLANIL

I

veidi pärast lõunatundi
katab järve teistsugune virve
kuumus kummutab kire
lootus lohutab
et tuul pühib minema
viimase vere
maisipõldude mullast
viimase viha
vulkaanide suitsust
varjud

üha põgenevad
akaatsiate vilust
nagu ehmunud loomad
kahanevad nad
ja lõpuks kaovad
kuningad reedetud
redutus mälus
võimukates kätes
religioon ja relvad

järve iga piisk
on külm
ja puhas

II

rahu
ütlesid nad
teeme rahu
ja oleme vennad

ehk me oleme

muud

kui kaotatud pärand

hetkeks

enamat veel kui

ilmalõpu järelhüüe

võib-olla tähed

või valgus

või saladus oleme

vana targa

riitustrummi nahal

peod täis jooni

ja jutustusi

laulame lugu

ja oleme laul

Pärineb kogust "Luuletused Atitlani järvelt". Puudutab nii Guatemala hiljutist pikka kodusõda kui kunagist traditsiooni. "Rahu ütlesid nad" muutub sedasi tegelikult küsimuseks, kas rahu, riiklik, rahvuslik rahu on üldse saavutatav, või on ka vaen ja sõjad osa suure aegade trummi mängust.

SISSEKANNE MAADEAVASTAJA PÄEVIKUST,

8. DETSEMBER 1664

Tühi leht avab nüüd end mu ees nagu veel tundmata silmapiir. Koidust saab loojang; pöördume ringi navigatsioonijoonel, lävepiiril, mida oleme juba mitmeid kordi ületanud ja randume korraks. See ongi valu nauding, möödaniku unistuste vallaldus, niisamuti kui möödaniku pettekujutelmade paiskamine meie sihtpunktide troonilt. See on hetk, mil tuleb uuesti koguda end kokku, tirida endast taas välja kõik oma salatud ja salajased pisiasjad, kuniks suudad taas öelda tõeselt ja tõsiselt: "Mina olen ja avastan." "Kes sa oled?" "Olen mina, avastaja."

Seetõttu mis valikut meil oligi, kui saabus teade, et peame ootamatult välja sõitma - teekonnale vägede üksildusse, imestuse, aga ka hämmeldumuse õnnetunde suunas. Mõistagi kuuletusime kuulnud korraldusele meie õnnistatud ellujäämise kaugeima ääreni.

Kandsime tollal suurt sõnumit, ent oleme nüüdseks leidnud hoopis teise. Vedasime palju lasti, ent oleme selle hüljanud rõõmuovatsioonide saatel. Ja seda, kellele kuulub me ustavus, saab edaspidi otsustada vaid ilmastikuolude põhjal.

Ei saja, puhub kerge loodekaare tuul. Temperatuur ligi 10 kraadi üle nulli. Kurss tundmatusse.

"Inimene on rohi" kirjutamise ajast, luuletus, mida pidasin liiga isepalgeliseks raamatusse arvamise jaoks. Mõtlesin sellal, kuidas nii maadeavastamises kui eneseavastamises seisab ees vaid tundmatus. Avaldamata.

HETK KOHALOLU

Külaturul paadisadama ääres
on müügil banaanide tumepunased õied.
Ühepuulootsikud ootavad helerohelisel merel.
Poisikesed jooksevad üles-alla mööda randa:
"Vaata-vaata, mida mina leidsin!"
Nad hoiavad peos kirjused merikarpe
ning kookospalmide sulnid sasipead lehvitavad
neile soojas meretuules. Keegi hõikab poisse:
"Tulge siia! Tulge ja jätke! Kaup ja kaalumine
on läbi." Poisid ei lõpeta, sest kõige õnnelikumad
on need, kes midagi ei kaalu.

See pole graffiti, aga näen seda kirjutatud
kõikjal, kuhu vaatan: üks hetk kohalolu
on väärt rohkem kui elud täis puudumist
iseenda soovidest ja tegudest,
iseenda proovilepanekuist ja mängudest,
taevast ja maast, südame särast, mis jäänud
sundide taha, näojoontest, mis vajunud
kortsude alla.

Poisid ei lõpeta ja saare surematud vaimud
puistavad läbi heleroosa päikesesaju nende üle
sini-valgeid vihmapärlid. Just siis ma sukeldun
vabasse vette.

Pärineb kogust "Kohalolu" ning on viimane osa pikemast poeemist "Seitse tuhat saart". Kirjutatud Palawani saare tühjematel servadel
Filipiinide arhipelaagis Lõuna-Hiina meres.

TEINE MAAILM

Maja

mis avab ukсед veele

on teine maailm

Maja vee peal

Lapsed küünitavad üle

ühapuulootsiku madala serva

pladistavad

heidavad lilleõisi hulpima

allavoolu

tarivad tihedaid võrke

mis tühjad

Vaatavad uut parvlaevatäit turiste

lahkumas paigast

mida jäävad

meenutama

mesinädalate unelmana

kaotatud imena

magusa unustuse kojana

Aga teine maailm ei unusta

Unustus pole maja

ega vesi

*

Hommik puudutas heleda käega.

Õhtu laskus andestava väega.